

2017-01-31

Kompetensnämnden

Dnr Kon 2016/125

Sportotek i Järfälla kommun

Förslag till beslut

Kompetensförvaltningen föreslår att:

- 1 Kompetensnämnden uppdrar åt kompetensförvaltningen att, under förutsättning att budget fr.o.m. år 2018 utökas med 1 000 tkr årligen, etablera en sportoteksverksamhet i Järfälla kommun för kontinuerlig drift.
- 2 Kompetensnämnden uppdrar åt kompetensförvaltningen att i samverkan med barn- och ungdomsförvaltningen samt kultur-, demokrati- och fritidsförvaltningen utarbeta projektdirektiv för etableringen av en sportoteksverksamhet i Järfälla kommun under åren 2018-2021.

Ärendet i korthet

Vid kompetensnämndens sammanträde i september (2016-09-28, § 167) gav nämnden i uppdrag åt kompetensförvaltningen att utreda förutsättningarna för ett sportotek. Förvaltningens samlade bedömning är att det finns goda förutsättningar för ett sportotek i Järfälla kommun. Avgörande för inrättandet av sådan verksamhet är dock god förankring i skola, fritidsverksamhet och föreningsliv. Därmed föreslås att barn- och ungdomsförvaltningen samt kultur-, demokrati- och fritidsförvaltningen involveras i den fortsatta planeringen och utformandet av konceptet. I syfte att förmedla satsningens långsiktighet föreslås att en samordnare anställs på heltid, för att under etableringen agera projektledare och därefter kontinuerligt samordna verksamheten. Övrig bemanning föreslås lösas genom välfärdsjobbare.

Handlingar

- 1 Förvaltningens tjänsteskrivelse, 2017-01-31
- 2 Informationsmaterial: *Sportoteket (Sundsvalls kommun)*.

Redogörelse

Vid kompetensnämndens sammanträde i september (2016-09-28, § 167) gav nämnden i uppdrag åt kompetensförvaltningen att utreda förutsättningarna för ett sportotek i Järfälla kommun. Uppdraget utgick ifrån ett ordförandeförslag till nämnden, som föreslog följande inriktning för en sådan satsning:

"...att förvaltningen genom arbetsmarknadsåtgärder såsom välfärdsjobben – i samarbete med enskilda, föreningar och näringsliv – ska bygga upp ett sportotek för utlåning av sportutrustning som skridskor, hockeyklubbor, skidor eller fotbollsskor till skolor, föreningar och allmänhet." (dnr. Kon 2016/125).

Syftet med ett sportotek skulle vara att alla barn och ungdomar – oavsett ekonomiska förutsättningar – skulle få samma möjligheter att idrotta.

Om sportotekskonceptet¹

Offentlig sektor i Sverige har under lång tid agerat möjliggörande för allmänhetens idrottsutövande. Det har ofta handlat om övergripande insatser, så som ekonomiskt stöd till idrottsföreningar och tillgängliggörande av idrottsanläggningar. Under senare år har dock en ny form av insatser börjat förekomma – sportotek – som vanligen verkar möjliggörande direkt för den idrottsutövande individen, genom att till låns tillhandahålla sportutrustning. Verksamheten bedrivs ofta av kommuner – så som Luleå och Sundsvall – men det finns även exempel där föreningar driver verksamheten med stöd från en eller flera kommuner.

Ur ett brukarperspektiv påminner sportotek – som namnet avslöjar – om bibliotek. Det kostar inget att låna utrustning, och flera sportotek har beslutat sig för att inte hantera några pengar överhuvudtaget. Det är även vanligt att inflödet av utrustning begränsas till gåvor, där motprestationen på sin höjd innebär att sportoteket hämtar utrustningen gratis. Det är även vanligt förekommande att återvinningscentraler används som insamlingsplats för fungerande idrottsutrustning. Risken att lånad utrustning återlämnas i avsevärt försämrat skick hanteras olika på olika håll. Vissa sportotek saknar helt system för uppföljning, och bygger på ett antagande om att brukarna vill göra rätt för sig.

Ytterligare en aspekt av sportotekskonceptet som är viktig att känna till är att namnet 'Sportotek' har varumärkesskyddats av en aktör inom föreningslivet (enligt uppgift från Patent- och Registreringsverket 2017-01-23). Det har lett till att de flesta sportotekskoncept heter något annat, t.ex. Fritidsbanken eller Sportoteket (i bestämd form). Även namnet 'Sportoteket' har tidigare varumärkesskyddats av en annan kommun, men detta varumärkesskydd gäller inte längre.

---

¹ Kompetensförvaltningens utredning om inrättandet av ett sportotek i Järfälla kommun bygger till stor del på erfarenheter från Sundsvalls kommun, som för närvarande bygger upp sin sportoteksverksamhet utifrån erfarenheter från Luleå kommun. Inom ramen för utredningen genomfördes ett studiebesök hos Sundsvalls kommun 2016-10-31.

Genomförbarhetsanalys²

Gymnasie- och grundskolorna har redan idag idrottsutrustning för utlåning till skolans elever. Denna verksamhet skulle kunna samordnas inom ramen för ett sportotek, för att erbjuda ett bredare utbud och förstärka underhållet av befintlig utrustning. Detta förutsätter dock att sportoteket initieras som en långsiktig satsning, så att skolorna kan känna sig trygga i tillgången till idrottsutrustning. Vidare krävs en administrativ smidighet, som inte innebär mer jobb för lärarna vid bokning av utrustning, och i grundskolan ser man av samma skäl ett behov av att ha viss utrustning i beredskap på skolorna. Gymnasiet ser framgent att ett sportotek kan passa in i ett större sammanhang där lån av undervisningsmaterial hanteras av andra aktörer än skolan, t.ex. kurslitteratur från biblioteket.

En möjlig lösning för att hantera administrationen – så som sökning, bokning och påminnelse gällande utrustning – är att använda det befintliga lånesystemet för biblioteken i Järfälla kommun. I ett större perspektiv kan man även tänka sig att biblioteken skulle kunna vara utlåningsplatser för bokad utrustning, men då detta skulle påverka det operativa arbetet på biblioteken bör verksamheten – liksom idrottsundervisningen i gymnasie- och grundskolan – involveras i utarbetandet av ett sportotekskoncept i Järfälla kommun.

Som tidigare nämnts är föreningslivet ofta bland de centrala parterna inom sportoteksverksamheter. I arbetet för ett sportotek i Järfälla kommun finns det i nuläget ingen drivande part från föreningslivet. Dock arbetar flera idrottsföreningar med liknande koncept, för att kunna låna ut utrustning för prospekterande idrottsutövare och på så vis rekrytera nya medlemmar. Därutöver genomförs diverse bytardagar och loppmarknader, för att främja återbruk och billig tillgång till idrottsutrustning.

Kompetensförvaltningens bedömning är att startsträckan för att etablera en sportoteksverksamhet för gymnasie- och grundskolorna är kortare än för allmänheten. Denna bedömning grundar sig delvis på att utlåningsverksamhet redan finns i skolorna, och dels på att samverka med föreningslivet och andra arenor för utlåning till allmänheten ännu inte har utforskats. Därför bedömer förvaltningen att en etablering i två steg – först för skolan och sedan för allmänheten – har bättre förutsättningar att lyckas, än en omedelbar fullskalig etablering. För att bevaka alla perspektiv bör en kommunövergripande grupp tillsättas, i ett första skede för att utarbeta direktiv för ett etableringsprojekt och i ett andra skede för att agera styrgrupp under etableringen.

---

² Kompetensförvaltningens utredning om inrättandet av ett sportotek i Järfälla har inkluderat ett dialogmöte med representanter från gymnasieskolan (Monika Fröberg), barn- och ungdomsförvaltningen (Anneli Jeppsson) samt kultur-, demokrati och fritidsförvaltningen (Bo Majling) i syfte att bedöma genomförbarheten av ett sportotek.

Ekonomiska förutsättningar

För sportotek finns det generellt sett fem ekonomiska utgiftsposter, enligt följande; (1) personalkostnader, (2) lokalkostnader, (3) transportkostnader (4) marknadsföring och (5) underhållskostnader. Omfattningen följer generellt sett även den uppräknade ordningen, där personalkostnader är den största posten och underhållskostnader den minsta. I enlighet med tidigare resonemang utgör införskaffandet av idrottsutrustning inte en utgiftspost, eftersom det baseras på donationer.

Personalkostnaderna utgörs i Sundsvalls fall av en projektledare. Övrig personal inom sportoteket finansieras genom arbetsmarknadsinsatser, eller ideellt arbete.

Lokalkostnaderna beror mycket på hur utlämning går till. Vissa sportotek har mobil utlämning, vilket endast kräver lokaler för underhållet och förvarningen av idrottsutrustningen. Andra sportotek – däribland Sundsvall – har flera utlämningsställen i olika områden av kommunen.

Transportkostnader beror i likhet med lokalkostnader på metod för utlämning, där Sundsvalls modell är mindre transportkrävande än en mobil utlämning.

Marknadsföringen av sportoteksverksamheten är främst en tung utgiftspost under etableringen. Snarare än att fokusera på brukarna är marknadsföringen riktad till potentiella givare av sportutrustning.

Underhållskostnader utgör en avsevärt mindre utgiftspost. I Sundsvall tillämpas regeln att införskaffad utrustning inte ska vara i behov av reparation, vilket ytterligare begränsar dessa utgifter. Det kan dock krävas investeringar i införskaffandet av verktyg för underhåll av utrustning.

Totalt räknar man i Sundsvall med en kostnad om en miljon kronor per år under det treåriga uppstartsprojektet. Det finansieras genom en social investeringsfond.

Ekonomisk analys

Kostnaden för ett sportotek väntas dels bero på omfattningen av verksamheten, och dels på förmågan att samverka med befintliga verksamheter i kommun och föreningsliv.

I fråga om omfattning är Sundsvalls och Järfälla kommun av jämförbar storlek. Sundsvall har en större befolkning, men i fråga om barn och ungdomar – som står i fokus för sportotekskonceptet – är skillnaden mindre. Å sin sida har Järfälla en avsevärt större befolkningstäthet, vilket kan motivera en annan strategi för utlämning än den som Sundsvall tillämpar. Det skulle förmodligen medföra lägre lokalkostnader medan transportkostnaderna skulle bli högre.

I fråga om samverkansmöjligheter har Sundsvalls kommun etablerade kontakter med flera aktörer inom föreningslivet, som bidrar till sportoteksverksamheten. När en sportoteksverksamhet öppnas upp för allmänheten skulle detta även bli avgörande för

Järfälla kommun, men inte i ett första skede av att lösa skolornas utrustningsbehov. I likhet med Sundsvalls 'kom-i-jobbare' har Järfälla kommun tillgång till välfärdsjobbare som samverkansmöjlighet för att lösa bemanningen. Detta förutsätter dock att en samordnare anställs för sportoteket.

Sammanfattningsvis bedömer kompetensförvaltningen att en budget om en miljon kronor per år under tre års tid är rimligt för etableringen av ett sportotek i Järfälla kommun. Under förutsättning att kompetensnämndens budget kan tillföras dessa medel för den kontinuerliga driften av ett sportotek bedömer förvaltningen att ett etableringsprojekt kan genomföras under åren 2018-2021.

Barnkonsekvensanalys

Etableringen av ett sportotek sätter barn och ungdomars bästa i främsta rummet genom att främja barn och ungdomars lika tillgång till idrottsutrustning. Det finns en risk att satsningen drabbas av sociala stigman om ekonomisk utsatthet bland barn och ungdomar, men samtidigt finns det starka trender för återbruk och kollektivt ägande som går i samklang med sportotekskonceptet. Kompetensförvaltningen föreslår att barn och ungdomar ges möjlighet att påverka utformningen av konceptet i Järfälla.

Slutsatser

Kompetensförvaltningens samlade bedömning är att det finns goda förutsättningar för ett sportotek i Järfälla kommun. Avgörande för inrättandet av sådan verksamhet är dock god förankring i skola, fritidsverksamhet och föreningsliv. Därmed föreslås att barn- och ungdomsförvaltningen samt kultur-, demokrati- och fritidsförvaltningen involveras i den fortsatta planeringen och utformandet av konceptet. I syfte att förmedla satsningens långsiktighet föreslås att en samordnare anställs på heltid, för att under etableringen agera projektledare och därefter kontinuerligt samordna verksamheten. Övrig bemanning föreslås lösas genom välfärdsjobbare.

.....
Annika Ramsell,
utbildnings- och arbetsmarknadsdirektör

.....
Patrik Thorson,
utredare

Expedieras

Barn- och ungdomsnämnden
Kultur-, demokrati- och fritidsnämnden